

Ulrich Mählert: DDR's historie

Velskrevet bog om den østtyske diktaturstats opståen og endeligt.

Ulrich Mählert: DDR's historie

Oversat af Jens Ellekær

250 sider, ill., 259 kr.

Forlaget Ellekær

ER UDKOMMET

Hvis man synes, at man ved for lidt om den tyske variant af den virkeliggjorte socialisme eller måske aldrig har fået ordentlig historieundervisning i skolen eller gymnasiet, så er denne lille, klart disponerede og velskrevne bog et tilbud, man ikke bør sige nej til.

Forfatteren er en yngre tysk historiker, der er tilknyttet det tyske institut til udforskningen af den østtyske diktaturstat.

Han kan sin metier og fører sikkert læseren gennem den udvikling, der efter Nazitysklands nederlag i 1945 foreløbig endte med, at det, der var tilbage af Tyskland, kom til at bestå af en demokratisk forbundsrepublik og en socialistisk, totalitær vanskabning i Østtyskland. Her var kommunisternes motto: »Det skal tage sig demokratisk ud, men vi skal have styr på alt.« I sidste ende satte den ubønhørlige virkelighed sig dog igennem. Befolkningen stemte med fødderne og forlod i stigende tal Ulbrichts og Honeckers grå og lurvede overvågningsstat. For at forhindre folk i at drage mod vest blev territoriet indhegnet med pigtråd og i Berlin bygget en betonmur. "Republikflugt" blev kriminaliseret, og næsten 700 mennesker blev dræbt langs denne dødsgrænse, som officielt hed "den anti-fascistiske beskyttelsesvold".

Men den beskyttede ikke mod imaginære fascister; pigtråden, grænsetropperne og de automatiske skydevåben var rettet mod den indespærrede befolkning.

"Fredens agenter"

Partispidserne talte meget om fred, men deres stat var gennem-militariseret. Fra 1978, da fredspropagandaen fik nogle ekstra skruer, blev der indført obligatorisk undervisning i militærkundskab i skolerne.

Studenter - også de kvindelige - skulle gennemgå skydeøvelser og anden militæruddannelse.

Der var - som i Sovjetunionen - militære radio-og tv-programmer, der rettede sig mod småbørn. Børne-og ungdomslitteraturen forherligede militæret, og Stasis spioner hed "fredens agenter". På virksomhederne fandtes siden 1952 "Arbejderklassens kampgrupper", der omfattede 400.000 mand. Når den socialistiske stats jubilæer blev fejret, skete det med strækmarcherende soldater. En vittig hund kaldte systemet for "Preussentum für Proletarier".

Den socialistiske tvangsøkonomi var ikke i stand til at tilfredsstille befolkningens basale behov, og det østtyske regime måtte ydmygende anmode den udskaeldte kapitalisme om milliardkreditter. Fra 1973 levede DDR for lånte penge og dermed på lånt tid.

I 1991 ville staten være gået bankerot, men to år før det indtraf, satte befolkningen det foragtede regime og dets enorme hemmelige politi på porten.

Den rige storebror

Østtyskerne var i modsætning til polakker, russere, ukrainere og andre heldige derved, at de havde den rige storebror i Vest til at bistå sig, da "den udviklede socialisme" skulle afvikles, og en kapitalistisk markedsøkonomi sættes i gang. De fik deres usle østmark vekslet til solide vestmark i forholdet 1 til 1. De fik enorme investeringer fra Vesttyskland, hvis borgere blev pålagt en særskat til at finansiere denne hjælp. Alligevel var der megen knurren i den østtyske befolkning, der ofte følte sig som andenrangsborgere og nu skulle til at vænne sig til at leve i et samfund, der stillede andre krav end passiv lydighed.

Bogen er forsynet med noter, en omfattende litteratur-og forskningsoversigt, kort og en forkortelsesliste. Oversætteren og forlæggeren har skrevet et tillæg om de øverste parti-og statsorganer i den undergangne republik.

Af BENT JENSEN
Offentliggjort 16.11.09 kl. 11:38
<http://kpn.dk/boger/article1887054.ece>

Artiklen er publiceret på www.arbejderen.dk d. 07-11-2009

Historiebog om vores østtyske nabo

Det er ærgerligt, at der ikke findes en bog om DDR's historie med en marxistisk vinkel
Undertegnede har dog fået ny indsigt gennem læsningen af Ulrich Mähler's bog

af Bjarne Nielsen

På trods af at Østtyskland eller DDR var vores nabo, er det forbavsende, hvor lidt kendskab og litteratur vi herhjemme har om landet, der blev dannet, efter at Anden Verdenskrigs sejrherre delte det besejrede Tyskland i fire besættelseszoner.

Sovjetunionen ønskede at forhandle sig frem til et samlet, neutralt og demilitariseret Tyskland, men da det erfarede at vestmagterne ville have et vestligt orienteret Tyskland, blev der taget skridt til det, der blev DDR.

I seks kronologiske kapitler forsøger den tyske samtidshistoriker, Ulrich Mähler, i bogen *DDR's historie* at beskrive udviklingen i landet. Bogen går fra krigsafslutningen og sammenslutningen af det socialdemokratiske og kommunistiske parti til Socialistisk Enheds Parti (SED), over opbygningen i 50'erne, konsolideringen og Murens etablering i 60'erne, til Honeckeræraen i 70'erne og det katastrofale kollaps i 80'erne med likvidering af DDR som resultat.

Mähler, der konsekvent omtaler DDR som et diktatur, noterer at efter opløsningen af 'diktaturet' mente hver anden adspurgte østtysker, at 'vi var alle lige, og vi havde alle arbejde - derfor var det en dejlig tid' og forfatteren må konstatere, at 'et forbavsende stort antal borgere i de nye forbundslande mener, de havde det bedre i folkedemokratiet'.

Det delte Tyskland var en realitet, der varede længere end en tredjedel af det tidsrum, i hvilket Tyskland havde eksisteret som nationalstat, skriver Mähler. Bogen er tænkt som et overblik over denne tredjedel af historien, og virker ok som sådan. I et spændende første kapitel kan man læses om modsætningerne mellem socialdemokraterne og kommunisterne, og mellem det nye SED og Stalin.

Mähler antyder flere steder, at opdelingen i øst og vest var vestlig skyld. Styrkeforholdet gjorde dog, at SED i 1947/48 besluttede 'hellere det halve Tyskland helt end det hele Tyskland halvt'. En pointe der sammen med den kendsgerning, at 'Vesttysklands statsdannelse fandt sted i stor overensstemmelse med dens egen befolkning. Dette var derimod ikke tilfældet i Østtyskland', forklarer den senere udvikling.

Enhedsfronten

Spændende er også læsningen af, hvorledes det hæderkronede kommunistiske parti, KPD, i sin grundlæggelseserklæring (efter krigen. Bn) af 11. juni ikke nævner ordet socialisme, men krævede fuldendelse af den borgerlige revolution af 1848 og at det 'var forkert at påtvinge (Tyskland) sovjetsystemet' og bekendte sig til en 'parlamentarisk-demokratisk republik'.

Socialdemokraterne, SPD, derimod gik den 15. juni 1945, altså fire dage senere, klart ind for 'demokrati i stat og kommune, samt socialisme i industri og samfund' og den Kristelige Union, CDU, agiterede for ekspropriering af nøgleindustrien og råstoffer.

Disse tre partier sammen med det liberale parti, LDP, dannede sidst på måneden en 'enhedsfront af antifascistisk-demokratiske partier for med forenet styrke at løse de store opgaver'.

Det ekstreme højre var dømt ude og folkefrontstaktikken, som udlagt af Dimitrov, var en realitet. Resten af kapitlet om udviklingen frem mod oprettelsen af DDR er en ren gyser. Bogen har for denne

anmelder et hav af nye oplysninger om denne periode.

Efter DDR's dannelse i 1949 er det interessant, at Stalin i 1952 endnu engang opfordrede vestmagterne til en 'hurtigst mulig' dannelse af en fællestysk regering. Det blev afvist og Forbundsrepublikkens vestintegrering lod sig ikke standse.

DDR i 50`erne

Opbygningen af såvel partiet som arbejder- og bondestaten er glimrende og kritisk belyst. Også Stalin kulten med nonsens paroler som 'At lære af Sovjetunionen, betyder at lære at sejre' beskrives ok, ligesom klassekampen i partiet.

Fra den 8. juli 1952 var 'opbygningen af socialismen SED's strategiske mål'. Herefter følger blandt andet kollektivisering af landbruget og kriminalisering af håndværkere og små selvstændige. Sidst på året erkendte SED 'vi får faktisk ikke nogen nye medlemmer' ligesom andelen af arbejdere i partiet var faldet til 38 procent. Partiet var ikke længere et masseparti, men 'af en ny type' og 'et statsparti'.

Stalin døde den 5. marts 1953 og den 17. juni samme år gik arbejderklassen i Berlin på gaden mod SED, der måtte erkende 'vi sidder der, som vi havde skidt i bukserne'. Herefter skete der 'en ny kurs', og stabiliseringen indtrådte, samtidig med at folkevandringen mod vest fortsatte. Efter Hrustjovs 'hemmelige tale' erklærede Ulbricht, at 'Stalin ikke var en klassiker'.

I 1958/59 gik økonomien godt og flygtningestrømmen var den laveste siden 1949. Partiet og landet blomstrede kort. Men den 13. august 1961 påbegyndes bygningen af muren, hvilket bogen udmærket kredser om bevæggrundene til.

I 1968 kom en ny forfatning hvor SED's rolle tydeligt fremgik af artikel et.

Honeckeræraen

Kapitlet om 'Honeckeræraen' er rigtig spændende og illustrerer, hvorledes modsætningerne var mellem Bresjnev og Ulbricht, fordi sidstnævnte ville gå 'nationale vegne'. Honecker kom til på den ottende partikongres i 1971, efter 'sovjetisk godkendelse'.

Hvor Ulbricht havde krævet, at DDR's opbygning skulle 'tillægges modelkarakter for højtindustrialiserede socialistiske stater' og større ideologisk selvstændighed fra Sovjet, erklærede Honecker, at fra nu af var DDR 'for altid og uigenkaldeligt forbundet til Unionen af Socialistiske Sovjetrepublikker'.

I 1972 anerkendte Vesttyskland DDR, i 1973 fulgte Danmark efter og i 1974 var begge Tysklande medlem af FN.

Trods levestandarden var den højeste i østblokken, gik det mod afgrunden. Det er beskæmmende at læse om SED's måde at tackle Glasnost og Gorbatsjov på. Bogen giver et fint billede på et stagneret og handlingslammet parti uden folkelig opbakning.

Faktuelt er bogen fin, ligesom dens noteapparat og kildehenvisninger er nyttige og imponerende, men man ærgrer sig over der ikke findes en bog om emnet med en marxistisk vinkel.

Undertegnede har dog fået ny indsigt af læsningen.

Ulrich Mühlert: DDR's historie. 250 sider illustreret. Forlaget Ellekær.